

„Karsenokas“
1939.

SISU:

H. Karu: Pr. E. Luiga ja ENKS-i T. Gümnaasium.

V. Poska-Grüntal: Armas proua Luiga!

Helmi Rebane-Ottas: „Karuohakale“.

L. Lesta: ***

Maria Jürisson-Kleitsman: Elisabeth Luiga sorop-
timistina.

Cordula Eller: On sügis.

Helmi Mäelo: Elisabeth Luiga ideelise võitlejana.

V. Uuspuu: Pr. E. Luiga usuõpetajana.

Valve Sassian: Olla noor!

Juta Subbi: Anna Haava 75-ndaks sünnipäevaks.

Juta Subbi: Öhtuses tuules.

Urve Kaart: Kui päike oli pillav.

Z. Kleimann ja J. Subbi: Valgeristil.

Lia Estam: Algav sügis.

Juta Subbi: Kas mäletad?

Zoja Kleimann: Jahimees.

Zoja Kleimann: Rivaal.

Karuohakas

EESTI NOORSOO KASVATUSE SELTSI ERAGÜM-
NAASIUMI JA KESKKOOLI ÕPILASRINGI AJAKIRI.

TOIMETUS: ÕP. M. KOPPEL, ÕPIL.: ZOJA KLEIMANN, JUTA SUBBI JA GOJA MÖLDER.

NR. 16.

14. OKTOOBRIIL.

1939. A.

Pühendatud
meie armsale kauaaegsele inspektrissile proua
Elisabeth Luigale.

Pr. E. Luiga ja ENKS-i T. Gümnaasium.

Käesoleva aasta suvel toimus tähtis muudatus Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi koolide õpetajate peres: lahkus juhataja abi kohalt pr. Elisabeth Luiga ja asemele astus prl. Hilda Kauri.

Pr. Elisabeth Luiga on sellel kohal olnud kaua: juba 1913. a. saadik.

Kuid Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi teenistuses üldse on ta olnud veel kauem, ja nimelt alates 1912. a. augustist, millal ta asetäitja-õpetajana saab vene keele tunnid 1 ettevalmistusklassis ja saksa keele tunnid gümnaasiumi 1 klassis (praegu vastab viimasele algkooli 4. klassile).

Nii pikk teenistusaeg ühes koolis, 27 aastat, on juba iseenesest märkimisväärne, kuid kui arvesse võtta, missugustel ajajärgudel see on olnud ja missuguses koolis, siis omandab see erilise tähtsuse.

Peab nimelt meelde tuletama, et Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasium oli alles kujunemise ajajärgus, kui pr. E. Luiga selles õpetajana ametisse astub.

Kuigi kool oli asutatud eestlaste ümberrahvustamise ärahoidmiseks, et eesti keeles ja meeles oma õpilasi kasvatada, ja juba kuus aastat vana oli, ei olnud siiski veel selgunud kooli lõppsiht: kas valmistada õpilasi ette eksamite tegemiseks kroonukoolides, mis annavad õpilastele vastavad õigused, või taotleda iseseisvaid sihte, sõltumatult kroonukoolide õppekavade ja kooli lõpetamisega saadavaist õigustest. Kool kõikus mõlema suuniluse vahel. Seepärast muudeti järjest kooli õppekavu, seati vene keele õpetust nii ja teisiti, tarvitati seda osaliselt isegi õppekeelena, kuna ei saanud kõnet olla kohastest õpperaamatutest. Lisaks tuleb veel märkida: kooliruumid Tiigi tänaval Kastani ja Vaksali tänava vahel olevas suures kivimajas olid viletsad.

Ka õpilaste koosseis oli mitmesugune. Oli rohkesti neid, kes polnud suutnud oma ülesannetega vene või saksa koolides toime tulla ja olid lootnud eesti koolis kergemat edasipääsu. Oli küllalt neid, kes olid õpilase tavalisest east juba välja jõudnud. Kõigi nende põhiteadmised olid väga erinevad, üldse aga puudulikud, ja raskendasid õpetegevust. Vähe oli neid õpilasi või nende vanemaid, kes olid kindlad eesti kooli mõtte pooldajad ja kõigist raskustest või puudustest hoolimata eesti koolist ei tahtnud loobuda. Uute vene koolide asutamine Tartus segas lastevanemate ja õpilaste meeli, neid enese poole meelitades.

Kõigil neil põhjustel oli Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi paljudele õpilastele kui mingisugune „lähikäigu-jaam“,

nagu ütles tolelaegne koolijuhataja Peeter Põld. Ja õpilaste koguarv kõikus mitu aastat 378—356 vahel, kuigi õpilaste juurdevool oli õige suur ja kuigi klasse tuli igal aastal juurde (1912. a. kevadel oli klasse juba 13 — 1. kuni 9. õppeaastani — hiljem veel rohkem).

Kui kooli tegelased ei lasknud neist raskustest end heidutada, pidi neil küll palju idealismi ja optimismi olema! Kes pr. E. Luigat tunneb, kes võib seda tema kohta eitada!

Ka julge ja meelegandlaseks oli pr. E. Luiga olnud, mis nähtavale tuleb maailmasõja aastatel tekkinud keeristes, kui koolijuhatajad vahetuma hakkavad (1917. a. sügisest kuni 1919. a. 30. apr. kolm juhatajat) ja kõige raskemal ajal (1918. ja 1919. a. vahetus) koolijuhatajat üldse kohal ei ole. Ta elas läbi punaste võimude läbiotsimise ja mida see võis tähendada, võib igatüki kujutleda, kui silmas pidada, et läbiotsimise ajal meenub talle käsigranaat kummutis, mis eesti vägedega frondile läinud pojast sinna oli jäänud. Ta ei teadnud, et see oli tühipaljas kest.

Eesti iseseisvuse ajajärg tegi lõpu igasugustele vintsutustele, tõi aga kuhjaga tööd juurde, kui kool asus oma ligi tuhandelise õpilasperega omasse hoonesse. Kuigi hoone oli suur, ei mahtunud kõik klassid — neid oli kuni kakskümmend kuus — hommikupooliti sisse. Aastaid kestis õppetöö hommikul kella 7,45 kuni õhtul 7,45-ni ühetunnilise lõunavaheajaga. Alati on olnud pr. E. Luiga kohal, ikka rõõmus ja sõbralik naeratus näol, abivalmis igauhe vastu.

Kui palju ei või suures peres arusaamatusi või pahandusi ette tulla, olgu õpilaste, lastevanemate, kolleegide või ka koolijuhataja poolt — pr. E. Luiga ei kaotanud kergesti enesevalitsemist. Varsti oli unustatud pahandus, ja leidis isegi hea sõna pahandusetekitaja kohta!

On iseloomustav märkida: pr. E. Luiga alustas oma tööd koolis väiksemate õpilastega ja need jäid talle eriti südamelähedasteks kuni lõpuni. Meenutagem, missuguse andumuse ja innuga on ta korraldanud nendega emade-päevi või jõuluõhtuid, kuidas ta neid on õpetanud, lavale juhtinud või nende seas lõppeks särasilmi poloneesi juhatanud!

On mõistetav, et Haridusministeerium andis pr. E. Luigale 25. a. teenistuse järele tunnustuskirja, kuna aasta hiljem antakse talle Valgetähe teenetemärk.

Nüüd, millal on kätte jõudnud puhkeaeg, mis tuleb töökaaslastele kõigile osaks, kui saatus aastaid annab, võib pr. E. Luiga täie rahuldusega tagasi vaadata oma elutööle — see on rikas väärtustest, see on lugu sellest, missugustes tingimustes ja kuidas on kasvatatud eesti haritud naist haritud eesti naine.

H. Karu.

Armas proua Luiga!

Olete aastate jooksul täitnud meie laste suhtes neidsamu ülesandeid, mis meil endil on kanda ja seepärast on meil Teie elutöö iseäranis lähedane. Noorte kasvatamisel on Teil olnud kindlad tõekspidamised ning seisukohad ja seetõttu saite endale luua väerika koha koolipere ning lastevanemate keskel. Nüüd, kus võite veeta rahulikke ning muretuid päevi, soovime, et Teie rahuldustundega vaataksite

ka möödunud aegadele, sest vaatamata raskustele, mis elu ise ja Teie elukutse on Teile ette veeretanud, olete võitjaks jäänud. Teie nimi jääb püsima siin Teie koolis kui elav sümbol elurõõmust, tööinnust ning armastusest oma kutse vastu.

V. Poska-Grüntal,
E.N.K.S. koolide Lastevanemate Komitee juhataja.

„Karuhakale“.

Puhtal põrandal,
puhta rehe all
rahu pühalik,
mõte vihkudes...
Küll nad mõtlevad,
kuidas vanake

valgejuuksene,
seemne kukutas —
vaga meelega,
vaikse sooviga:
õnne talule,
õnne majale —

õnne pojale,
pojapojale,
pojalastele
ikka, igavest'!

Juhan Liiv.

Meilgi on sügis. Lõikus on möödas, aga see ei ole harilik lõikus pärast töö- ja rõõmurohket suve, vaid see on lõikus pärast elutööd pr. E. Luigal meie armastatud koolis. Kas meie, ta endised õpilased, oleme suutnud pühalikus vaikuses hinnata seda tööd, nagu seda teevad luuletaja kujutatud kuldsete kõrtega rasked vihud?

Ometi meie mäletame kõik, kuidas alati rõõmus, hingelt noor, aga siiski hõbedajuukseline proua Luiga on külvanud-töötanud meie keskel. Kas meie nüüd, kus proua Luiga on pärast töörohkeid aastaid loobunud oma külvajatööst ja andnud selle edasi omakasvatatud järeltulijale, ei mõista, millest on

ammutanud proua Luiga jõudu, rõõmu? Eks ole proua Luigagi töötanud vaga meelega, vaikse sooviga: „õnne koolile — õnne tütreile, tütretüttele, tütrelapsile ikka, igavest'“!

Ja meie — ta „tütred“ kui ka „tütretütred“ — tunneme rõõmu sellest, et meie armas proua Luiga saab nüüd endale lubada vabadust ning puhkust, nagu seda lubab endale külvajagi, kui tal lõikus on salvedes. Olgu meie südamest tulev tänu ja parimad soovid kallile kauaaegsele kasvatajale päikesepaisteks eriti siis, kui vahel kõigest hoolimata satub hääde päevade sekka kurjegi päevi.

Helmi Rebane-Ottas.

* * *

Elisabeth Luiga (sünd. Saar) on sündinud ja üles kasvanud Peterburis jõukate vanemate ainsa tütreana. On õppinud ja lõpetanud kuldaurahaga St.

tat täitnud koolijuhataja-abi kohuseid. Selle aja jooksul on koolist läbi käinud mitu tuhat kasvandikku. Ka õpetajaspere koosseis on tublisti muutunud. Kuid vankumatult on oma kohal püsinud pr. E. Luiga.

pr. E. Luiga (seisab) pr. Kallas'ega.

Peetri Eragümnaasiumi. Olnud 1894.—96. aastani kasvataja-õpetaja Rudolf Kallas'e perekonnas Rõuges. Abiellus 1898. aastal Torma koguduse õpetaja Mihkel Luigaga. Sügisel 1912. aastal valitud ENKS Tütarlaste Gümnaasiumi õpetajaks, järgmise aasta sügisel juhataja-abiks, kus ta on õpetanud alguses vene keelt, siis saksa keelt ja usuõpetust.

Rasketel katsumisaegadel, kui võitlus vabaduse eest kutsus vaenuväljale mitte üksnes kooli juhataja, vaid ka suurema osa õpetajaskonna meespest, täitis pr. E. Luiga juhataja-abina ka juhataja raskeid ülesandeid koolis, kus õpilaste arv ulatus tol ajal tuhandeni.

Rahuajalgi pole olnud väike see osa, mida on etendanud pr. Luiga kooli õpetegevuse ümberkorraldamises. Ta on olnud kooli endise kauaaegse juhataja Peeter Põllu idee edasikandja avada kooli juures eriline majapidamisklass, kus oleks võimalik kõigil kooli lõpetanuil ette valmistuda perenaise ja ema ülevale kutsele. 1923. a. kevadel sõitis ta Saksamaale tutvuma vastavate õppeasutistega.

Kuid suurema tähtsusega kui kõik nimetatu, on olnud pr. Luiga isiku mõju kooli kitsamas ringis, tema vastutulelikkus, soojus, südamlikkus, armastus, mille osaliseks on saanud nii õpetajad kui õpilased. Meile mõtlemast, meie eest hoolitsemast, meile rõõmu valmistamast pole väsinud meie kauaaegne inspektriss kunagi. Raugemata on olnud pr. E. Luiga elujõud kõigi nende pikkade aastate kestel, nõrkemata tema tervis, lõppematu tema armastus, lahkus ja hoolitsemine teiste eest.

Pr. Elisabeth Luiga isik ja nimi on lahutamatu ühendatud Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumiga. 27 aastat on ta kuulunud selle kooli õpetajasperre ja sellest 26 aas-

Õeldakse, et ainult õnnelikud, muredeta inimesed on suutelised levitama niipalju soojust ja armastust. Neil jätkuvat jõudu võita ära kõik isiklikud mured ja raskused ja elada ja mõelda ainult teistele. Pr. Luiga

elus on olnud palju rõõmu, palju õnne. Tema noorus on olnud rõõmuküllane, päikesepaisteline kevadpäev, kuid elu on talle ka õige helledelt kinkinud muret ja leina. Pr. Luiga on olnud õnnelikus abielus kirikuõpetaja M. Luigaga, kes suri 1915. a. Kuuest tervest lapsest on ta pidanud kahe nädala jooksul kalmule kandma neli neist, juba usinat õpilast. Pole siis ime, et keegi ei mäleta näinud olevat pr. Luigat teisena kui hõbehallina. On aga ime, et keegi pole kunagi kuulnud tema suust ühtegi etteheidet, ühtegi oiet. Ta on jäänud võitjaks. Eluraskused pole suutnud murda ega kibestada teda. Nad on teda vaid karastanud ja õilistanud. Ta kuulub nende haruldaste inimeste hulka, kes suudavad muuta oma valu teistele võõraile lapsile rõõmuks ja elustavaks päikeseks. Ja nüüd, kus pr. E. Luiga „lähedalt on näinud kodu kasvamas“ ja viimaks pika ja väsitava töö järele võib endale mõtelda, ei jää meil muud teed tema tänamiseks, kui paluda talle rahulikke ja helgeid puhkepäevi.

Kl.

* * *

Juba puhuvad sügistuuled. Armsaks saanud kool on avanud jälle oma ukseid ja vastu võtnud oma kasvandikud. Kuid suvi on toonud muudatusi me kooliellu. Juba esimesel päeval tunned, et midagi on muutunud, kuigi alguses ei märka, milles see muudatus seisab. Ent siis leiad oma pilgu piki koridori ringi ekslemas ja ülituttavat valgepäist ja sinisilmalist inspektrissi otsimas. Enne hommikupalvustki ei kutsu enam sind korrale ta hele, nooruslik hääl, sest pr. Luiga on lahkunud koolist, pr. Luiga, meie kooli hing, hää ema, kellel jätkus meie jaoks nii palju armastust, südamlikkust, lahkust ja

rõõmsat ning ikka ja alati julgustavat naeratust. Jah, see naeratus! On inimesi, kelle naeratades tundub, nagu paistaks päike. Pr. Luiga kuulub nende hulka. Tema naeratus oli paitavaks päikesekiireks, mis peletas kõik meie väikesed mured ja andis uut julgust.

Kunagi juurdlesime selle kallal, et mis on küll selle põhjuseks, et pr. Luiga veel nii kõrges vanaduses on nii ilus ja nooruslik. Arvasime siis, et ta elu on olnud kerge ja muretu. Kuid kui kuulsime, kui valu- ja kannatusrikas see on olnud, olime suurimal määral imestunud. Imetlesime siis pr. Luigat, et ta polnud kibestunud, et ta kõigist raskustestki oli saanud üle ja säilitanud seejuures veel nii sooja ja armastava südame.

Palju ilusaid mälestusi on jäänud pikist kooliaastaist, neist peaaegu kõik on seotud pr. E. Luigaga. Klassijuhatajana pidas ta meie kõigi sünnipäevad meeles ja sünnipäeva-hommikul saime laksuva suudluse ja suure armastuse ning hoolega pakitud kingi. Millist rõõmu see valmistas! Pidudel ja jõuluõhtuil oli pr. Luiga see, kes tantsitas meid, kui olime veel väikesed, ja mängis meiega ringmänge. Ja millist lõbu valmistasid veel mardi- ja kadripäevad! Igaüks meist muudeti kellekski või millekski, kes häbelikuks jänkuks, kes õrnaks ingliks, kes toredaks kärbeseeneks või koguni nägusaks noorhännaks. Nii rändasime siis klassist klassi ja valmistasime suurematelegi oma külaskäikudega rõõmu.

Kes armastust külvab, see armastust lõikab. Paljudesse noortesse südamesse on pr. Luiga oma eluea kestel armastust külvanud, ja see armastus ei kustu iialgi.

L. Lesta.

Õpilasingi juhataja.

Elisabeth Luiga soroptimistina.

Mõned aastad tagasi ühines Tartus rühm naisi klubiks, mille rahvusvaheliseks nimeks on Soroptimistide Klubi. Selle klubi liikmeks kutsutakse igalt kutsealalt ainult üks esindaja. Meid ühendasid need põhimõtted, mis kõiki-de rahvaste klubid on omaks võtnud:

1. Töö tunnustamine kõrgeks kõlbeliseks väärtuseks, püüe saavutada oma kutsealal maksimaalseid tulemusi, leida uusi võimalusi ja teid naise tööks.
2. Solidaarsuse ja üksteise mõistmise arendamine ja süvendamine, eri kih-tide lähendamine üksteisele.
3. Rahvuste vahelise sõpruse arenda-mine, rahuaate levitamine ja teeni-mine.

Oma liikmeskonda valides peatusid meie mõtted otseselt inspektriss Elisabeth Luigal, kes näis meile meie põhi-mõtete kehastajana oma elus ja töös. Eks ole ta oma elutööga — noorte kasvatajana, teenäitajana andnud meile, meie rahvale, parima, mida inimene võib anda, eks ole see töö olnud temale loovaks eneseteostuseks. See töö on temale olnud eluks — täis võitlust ja pinget, täis looja rõõmu. See töö ei ole kunagi olnud ainult materiaalsete elamisvõimaluste hankimiseks.

Ja see teine põhimõte — solidaarsuse ja üksteise mõistmise arendamine.

Elisabeth Luiga isikut jälgides ja vaa-deldes näeme ja tunneme tõeliselt, kui-das inimene saadab nagu kiiri enesest, mis valgustavad ja soojendavad. Ole-me olnud nende kiirte valguses ja sä-ras, oleme tundnud suurt inimlikku soojust, mis hoovab tema isiksusest. Ei ole kerge üksteist mõista, üksteisest aru saada, kui sageli on silmade ase-mel mustad mulgud, mis vaatavad, aga ei näe. Elisabeth Luiga on ikka mõistnud ja ikka andestanud — tema silmad on nägijad.

Ja see viimane... Nagu ei tahaks, ei julgeks kõnelda, nagu tõrguks sulg liikumast ridu paberile pannes — nii häbistavalt hävitatud ja naeruvääris-tatud näib olevat rahvuste vaheline sõprus, rahuaade. Aga meie, sorop-timistid, usume ka tänapäeval, surume hambad kokku ängistuses, aga usume. Ja kui Elisabeth Luiga tuleb meie kes-kele, siis usume veel kindlamini valgu-se võidusse pimeduse üle, rahvuste vahelisesse sõprusesse ja tulevastesse rahuaegadesse, kuigi suurte heitluste ja ohvrite järele.

Me oleme veendunud, et inimese vaimu ja hinge kultuur, vaimline täius-likkus ja püüe täiuslikkusele on ainu-keseks inimkonna ja maailma tõelise edu aluseks ja algallikaks nüüd ja iga-vesti.

Maria Jürisson-Kleitsman.

Cordula Eller.

On sügis.

Väljadel vinguvad oktoobrituuled,
piserdub vihma rebenenud pilvest,
peatselt tormide võikkülmad huuled
matavad ulmasid viimasest suvest.
Hämardub. Kaminatulle veel heidan

halgusid; eluneb süte punane hõög,
värinAIS tugitooli end peidan —
soendab vaevaselt vilkuv leek.
Kuulatan — väljadel vinguvad tuuled,
lõõtsuvad, nutavad — on sügis.

Elisabeth Luiga ideelise võitlejana.

Kui „Viljandi tänava“ kool asus veel laialipillatuna Fortuna ja Holmi tänaval, olin selle kooli õpilane. Tol korral ei olnud ajajärk, millal kõneldi karskusküsimusest. Esimest korda oma elus kuulsin karskusküsimusest VII klassi lõpu-õhtul proua Helmi Pöllult. Ta ütles seal: „Oleme arutanud koos proua Elisabeth Luigaga, et peaksime selgitama oma õpilastele sedagi küsimust.“ VII klass pidi tol korral olema kooli lõpu-klass, kuid asjaolud kujunesid siiski nii, et sügisel jätkasime õppimist VIII klassis ja lõpetasime kevadel esimesena küpsustunnistustega.

Saatus määras nii, et VIII klassis olles tuli minul esimesel üleriigilisel õppiva noorsoo kongressil esimest korda oma elus kõnelda, ja kohe karskusküsimusest. Teema valiti ja määrati poiste — kaasõpilaste poolt, kelledega koos korraldasime kongressi. Suures kimbatuses pöördusime materjali saamiseks proua Elisabeth Luiga poole. Ta vastas: „Mina sellest küsimusest palju ei tea, minge proua Helmi Põllu juurde.“

Sellest ajast on möödunud kakskümmend aastat. Elu ja saatus ei ole mind Elisabeth Luigast lahutanud, nagu see

tavaliselt juhtub õpilastel õpetajatega, vaid on ühte viinud ideelise võitluse pinnal. Ligi kümme aastat on Elisabeth Luiga juba juhtiva tegelasena karskusliikumise juures, olles Naiste Karskuliidu juhatuse liige.

Tõsi küll, Elisabeth Luiga loomus ei ole olla võitleja suure avalikkuse ees, kuid seda intensiivsemalt ta töötab kaasa väiksemas ringis. Tema mõtted ja nõuanded on õilsad ja kaugetele ettenägijad. Tema alaline hea tuju ei lasku alla ka kõige raskematel hetkedel, ja nii kannab ta nagu enese teadmata suurel määral liikumist edasi. Ta on ikka osa võtnud karskuskongressidest nii kodu- kui välismaal. Möödunud suvel ta viibis koos teiste esindajatega ülemaailmalisel rahvusvahelisel karskuskongressil Helsingis, kus ta võitis üldise tähelepanu ja lugupidamise.

Kuigi Elisabeth Luiga on lahkunud koolitööst, ei lahku ta ometi mitte ideelise võitluse töö juurest. Olgu kaasa kutsutud kõik „Viljandi tänava“ praegused õpilased sellele ideelisele võitlusale, kus sammub edasi Elisabeth Luiga.

Helmi Mäelo.

Dr. E. Luiga usuõpetajana.

Ristiusk kannab endas omapärana vaba, ennastarendavat tõetsimist, mis laseb kõiki uuendusi ja murranguid välja kasvada usukandjatest enestest ikka tõelisema ja sügavama Jumalamõistmise poole. Ühele on ta elustavaks uue loomingu ja maailmavaatelse arenemise aluseks, teisele rangeks arusaamatuks koormaks, mida tuleb end sundida kandma. Elukutseline pa-

ratamatus moodustab sellepärast suuri erinevusi ja lahkavamisi usuõpetusega tegelevate inimeste seas. Ei saa ka pr. E. Luigat usuõpetajana mõista lahus ainst, mida ta õpetas, aga ka mitte lahus sellest, mida ta ise uskus.

Olles vaid kaks aastat pr. Luigaga kõrvuti usuõpetuse alal töötanud, ei saa midagi üksikasjalisemat kinni naelutada. Mõne inimese suhtes ei saa

seda aga teha ka kauema aja järele. Pr. Luiga kohta võib aga siiski mõnda öelda. Kõigepealt on minul pr. Luiga kõrval seistes olnud tunne, et tema on püüdnud usuõpetajana otsida endale ja teistele seda, mis on hea, mis teeb inimese rõõmsaks, lahkeks, vabaks ja julgeks. Ta pole sellejuures seadnud ennast eeskujuks, oma isikut ega vaateid, kuid ta on muutunud nagu mingil seletamatul lahkuse ja armastuse jõul paratamatult selleks. Ta pole kunagi esinenud kõikteadjana, tahtes leida kõikidele ühist rada. Ta oli ka ise otsija ja looja, olgu see suusõnalisel keskustelul mitmekesistes ringides või usuteadusliku kirjanduse kaudu, mille vastu ta suurt huvi tundis. Kõike tuli aga teha vastava väärikuse ja traditsiooni austamisega, et ei tekiks järsku

murrangut ja pahandust. Mäletan, kui jutlustasin kandidaadina Ülikooli kirikus, kus pr. Luiga armastas tihti käia, sain temalt noomituse, et tahan liiga palju tött korraga kätte saada.

Usuteaduslike voolude suhtes oli pr. Luiga sümpaatia teadlikult suunatud vabameelsete poole, pidades kinni teatava järjekindlusega seisukohtadest, millenedi tänapäeva noored ei jõua tõusta oma tulipäevadelgi. Usuõpetajana andis ta aga oma parima elavas isikus, tekitades usaldust nii õpilastes kui kaasõpetajais otsekohese optimistliku naeratusega. Arvan, et ei eksi, kui ütlen, et see heatahtlik naeratus särab soendavalt paljude õpilaste kui ka õpetajate südameis, mille eest me temale avaldame suurt tänu.

V. Uuspuu.

Olla noor!

Olla noor! Olla noor igavesti? See pole mitte võimatu. On inimesi, kes on noored niikaua, kui nad elavad, kuid teisi, kes muutuvad vanadeks, niipea kui mõni neid suvatseb inimeseks nimetada. Ah, kui vale see on, kui mõeldakse, et kõik kuuekümne-

aastased on vanad, kui vale, kui üteldakse: „Koolipõlv, see on sajabrotsendiline noorus!“ On vale pidada aastaid inimese vanaduse ja nooruse mõõdupuuks, samuti kui on asjata püüda isiku välimusest lugeda ta aastaid. Ja mis kasu on ta ilusast aastate arvust või tast enesest kui ilusast inimesest, kui ta hing on vana ja inetu. Noorust, seda lugegem hingest, sealt võib teda leida õigel kujul!

Paljusid, kelledest me täpselt ei tea, on nad noored või vanad, lahkub siit koolist iga semestriga ja suuremalt jaolt unustame nad peagi, sest et me neid vähe tunneme. Mõõdunud kooliaastaga jättis meid aga maha meile kõigile tuntud ja meist kõigist armastatud õpetaja pr. Luiga. Temast teame me kõik, et ta oli noor; ja meie usku, et ta on seda nüüdki ja et ta selleks jääbki, ei kõiguta keegi.

Pr. E. Luiga õpilastega kelgutamas.

Tema võitis oma noorusega ja südamlikkusega meie kõigi südamed. Teda pidi tahestahtmata ülimal määral austama. Tema juures kuuldi harva valju sõna, ja vali pilk oli temale tundmata. Õpetus koos headuse, armastuse ja lõbususega käisid siin käsikäes. Treppidest üles ja alla ruttas ta oma valge peaga ja väsimust polnud ta juures märgata. Igale poole jätkus teda andma heal meelel vastuvõetavat õpetust. Kuid kõige rohkem õpetas ta meid olema noor.

Olen kuulnud nii mitutki inimest ütlevat: „Pr. Luiga, see on selle kooli hing. Mis saab sest koolist, kui läheb tema?” Ja tõesti, kui siis mõtlesin nende sõnade üle pikemalt järele, siis ei osanud meie kooli pr. Luigata üldse kujutleda. Kuid nüüd on ta läinud ja peame õppima läbi saama ka temata. Ja kool, see on ju õppimiseks.

Kuid kuigi on läinud me koolist ta isik, mälestus temast ja ta nooruslikust hingest on meile ometi jäänud.

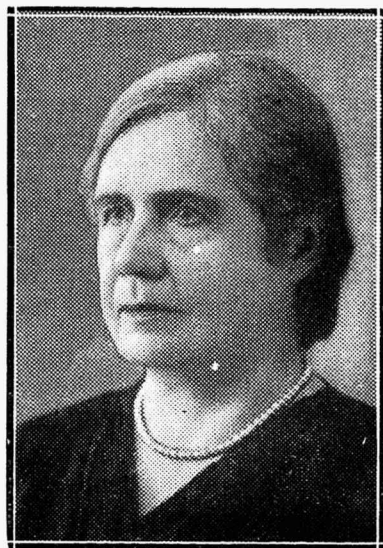
Valve Sassian.

Anna Haava 75-ndaks sünnipäevaks.

15. skp. pühitseb oma 75. sünnipäeva luuletaja Anna Haava. Vähesed meist tunnevad tema isikut, sest ta on alati hoidunud avalikkuse tähelepanust, kuid igaüks tunneb tema lüürilisi laule, mis rahva hulgas on levinud peaaegu nagu rahvalaulud. Me kõik oleme õppinud ja laulnud neid meeleldi. Need on lihtsad ja südamlikud luuletused, mis tulevad südamest ja lähevad südamesse.

Anna Haava algas oma kirjanduslikku tegevust sel ajal, kui suri meie ärkamisaja suurlüüririk Koidula, nii et ta nagu jätkas Koidula loomingut. Kuid vastavalt ajastule arenes tema luule hoopis teist rada — temast ei saanud mitte isamaa-, vaid tundelüüririk. Tal puudub ärkamisaja vaimustatud paatos ja pime optimism, tema luule on leebe, tundedüllane, eeleegiline.

Haava luule peatumaks on armastus, mida ta käsitab põhjamaise tagasihoidlikkuse ja diskreetsusega. Siiski on ta oma ajastu kirjandusliku maitse kohta üllatavalt julge, avaldades häbenematult oma intiimseid tundeid ja hingeelu. Ta omab vankumatut usku

armastuse õilistavasse väärtusse, mida avaldab vabavärsis kirjutatud usutunustuslikus luuletuses „Mina usun armastust”. Tema armastuslauludes esineb aga ka vallatlevat kergust ja lõbusust, kuid suurem osa neist on kantud leebest kurvameelsusest ja igatsuslikkusest. Sellistest luuletustest on paljud rahvalikult tuttavaks saanud: „Küll oli ilus mu õieke”, „Ei saa mitte vaiki

olla", „Kui sa tuled, too mull' lilli", „Tasa, tasa, tuulekene" jne.

Samuti mahedad ja tundeküllased on Haava looduslaulud, millistes ta annab edasi oma tundeid, isikustades loodust (eriti sageli linde ja taimi). Silmapaistvaim nendest on igatsuslik „Mägede põues", mida peetakse üheks tema luule kaunimaks pärliks.

Looduslaulude lähedal seisavad ja on nendega lähedalt seotud kodulaulud. Neis avalduvad luuletaja mälestused kaunist kodukohast ja õnnelikust lapsepõlvest.

Haava isamaaluule on täielikult vastandlik Koidula omale. Kõrgelennulise paatose asemel mõjub Haava lihtsuse ja tõsidusega, isegi mure ja eeleegiaga. Tema ei näe oma kodumaad hiilgavana ega sätendavana, ta ei nõua kodumaalt rohkem kui „ainult pääle varju ja kätele tööd, üks suutäis leiba, üks jalatäis maad". Isamaa on kallis ja püha talle ka siis, kui ta ei rahulda lauliku lootusi: „ükskõik kui suur või väike on minu kodumaa ja kas ta mulle annab ka kõike — on püha mulle mu kodumaa muld!" — Suurema osa oma isamaaluuletistest on Haava kir-

jutanud hilisematel loomingu-aastatel, kui ta oli muutunud juba optimistlikumaks ja paatoslikumaks. Eriti tähelepanav selles suunas on Eesti Vabariigi algaastail kirjutatud hümniline luuletus „Kes valvab sääl Eestimaa väraval?" Oma viimase luulekogu „Laulan oma Eesti laulu" on luuletaja pühendanud peaaegu täiesti isamaaluulele.

Erilise liigi Haava loomingus moodustavad humoristlikud argielupilte käsitlevad luuletised, mida kantakse sageli ette nende rahvaliku dialoogi ja lõbususe tõttu.

Anna Haava on suutnud jääda optimistlikuks vaatamata majanduslikult rasketele aegadele, kui „puhus ta katuskambri tuul" ja keegi ei ulatanud luuletajale abistavat kätt. Ta pole siiski pettunud kodumaas, vaid jääb ikka truuks oma isamaale ja emakeelele.

Läbi eluraskuste on Haava suutnud rikastada eesti kirjanduspõldu oma südamlikkude luuletustega, mille eest avaldame talle suurimat tänu ja loodame, et kõrgesse ikka jõudnud luuletajal meile veelgi midagi on öelda.

Juta Subbi.

Juta Subbi.

Õhtuses tuules.

**Õhtuses tuules õõtsus rukis
kahel pool meie teed.**

**Maha meist lõke jäi — tuli veel tukis,
sädemed tõusid kui keed.**

**Kaugemal kuusikus kukkus veel kägu
ja vilja sees häälitsetes rääk.**

**Sirgena kaugenest kartulivagu,
kus ohakas seisis kui tääk.**

**Edasi, edasi veetles meid õhtu,
Kastet ju kogunes tee äärde rohtu —
kauguses kutsus meid öö.
udu — hall pilv üle soo.**

Kui päike oli pillav.

Suvisinine taevas võlub sillerdava järvepinna kohal, milles peegelduvad üksikud äraeksinud lumivalged pilved. Õhk on kristalne ja lausa virvendab oma selguses. Seniidis päike puistab pillavalt oma kõrvetavaid kiiri.

Olen tõmmanud aerud sisse ja laman paadipõhjal, andudes päikesekiirte kirglikele kallistusele. Kellaosuti aeglusega liigub paat kõrkjate poole, kust hoovab muda, järvevee ja kõdunevate veetaimede hõngu.

Tunnen oma kehal luitunud, kuid siiski nii tuttavlikult mugava supel-mantli pehmust.

Lasen sõrmil libiseda üle vee. Kusagil sulpsatab kala, tekitades veepinnale hajuvaid rõngaid. Puhkevate vesirooside kohal suriseb kiilide paar ja laskub seltsis ühele ümmargusele lehele. Nüüd sahiseb kõrkjates. Oli see lind, kala?

Järvepind on läbipaistev. Õudust tekitavalt paistavad põhjast sammal-põõsad. Kiisapojad kogunevad millegi nägematu ümber.

Sõuan taimerikkast järvesopist välja avarale lagedale järvele. Sirutan veel korra lõõskavas päikeseleitsakus ja libisen siis üle paadiserva karastavasse vette. Mõne aja pärast olen jälle tagasi paadipõhjal. Veepiisad pärlu-

vad pronkspruunil jahedal nahal. Nüüd on päike hellitav ja õrnalt paitav.

Ja õhtul, kui veretav päikeseketas on juba tüki aja eest vajunud süngelt tumenevasse järve, sammun läbi metsa ja hingan sügavalt sisse mändide ja kadakate hõngu. Jalg libiseb libedal okaspinnal ja karedale valkjale sambalale kopsatab käbi. Midagi ilgelt pehmet takerdub juustesse — puude vahele kootud ämblikuvõrk.

Rannakohviku rõdul prožektorite valgusel liiguvad swingirütmis tantsust ekstaasi sattunud paarid. Häälekõvendajast valguvad metsadesse džäss-orkestri põristavad, trummeldavad ja siis uimastavalt vinguvad ja oigavad helid — neegerlik hääliitsuste virr-varr.

Keha õhetab veel päevasest päikesekuumususest. Ekslev tuuleiil jahutab hõõguvat nahka. Tundub, nagu oleks ühtlasi veres ja meelteski pulbitsevat, tuikavat palavikku. Südames, seal nagu heliseks tuhat õrna hõbedast kellekust.

All järvel liugleb siluetina üksik paat. Selle ninna kinnitatud kirev laternheidab virvendava, laialivalguva peegelduse öömustale veepinnale.

Ja terve ulmkauni suveöö üle valvab hõbekiiri puistav kuu.

Urve Kaart.

Valgeristil.

Vilul, natuke tuulisel sügispealelõunal väljusime omnibusest, et külastada pr. Luigat tervitustega linnast. Tee oli äärestatud pihlakatega, mis punetasid sama küpselt kui meie kooli õuelgi.

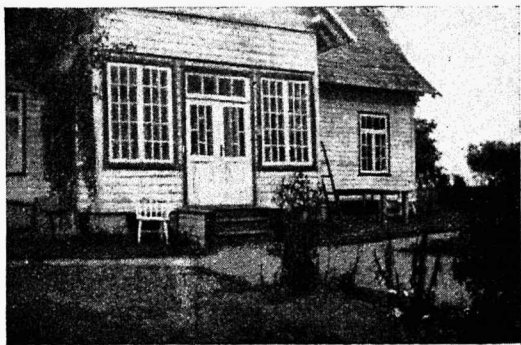
Aia ääres seisis kõrged põhurõugud ja puude oksad kaardusid valminud rikkuse all. Sirelite ja õunapuude keskel seisis suur helesinine maja paljude akende ja kahe suure klaasverandaga,

mille seina mööda ronid üles metsviinapuud.

Oleme silitanud meile teele vastu joosnud Tuljaku kõrget pead, kui juba kuuleme pr. Luiga teise „ihukaitsevälase“, taksikoera, Snautsi haukumist. Meid palutakse sisse astuda.

Pr. Luiga lamab voodis. Anname talle üle oma tervituse. Pr. Luiga on õnnetu, et külastame teda just sel päeval. Ta vabandab ja on ärritunud, laseb meile tuua pirne ja on mures, et ehk on nad veel liiga kõvad. Tema kõrval lauakesel lebab virn taskuraamatuid, mille vastu vanast harjumusest tunneme kohe huvi. — „Ah, otsin ainult teie tantsuõpetaja aadressi.“ Siis saadab ta meid aeda, et vahepeal voodist tõusta.

Uidame omapead suures aias ja sööme õunu ja külluses leiduvaid punaseid sõstraid. Teeme paar pilti ja püüame sõbrustada Tuljakuga. Kuid ta pole enam nii sõbralik kui enne, urisedes taganeb ta köögiukse poole, kus teeme temast ühe foto. Ei julge teda enam tülitada ja astume majja. Uksel peatume, et vaadelda baromeetrit, mille tähtsama osa moodustab hallist lõngast eesli-saba. Kõrval seisab lause: „Wenn der Schwanz nass, Regen“ jne. Pr. Luiga viib meid tuppa ja näitab meile teist baromeetrit, majakest, mille ukse ees seisab valge poisike, kuna maja sees näeme musta poissi vihmavarjuga. Tunneme huvi ilmas-

Pr. E. Luiga praegune kodu.

tiku vastu, kuna kavatseme lähemal ajal ekskursioonile minna, ja pr. Luiga on veendunud, et ilm tuleb ilus. Tõeliselt see oligi nii.

Saalis näitab pr. Luiga meile fotosid oma suvisest sõidust Soome ja vana-dest klassiõhtutest. Siis ilmub uksele majahärra ja palub meid kohvilauda.

„Mul pole sugugi tunnet, et jäängi nüüd siia, tundub, nagu peaksin iga päev linna kooli sõitma.“

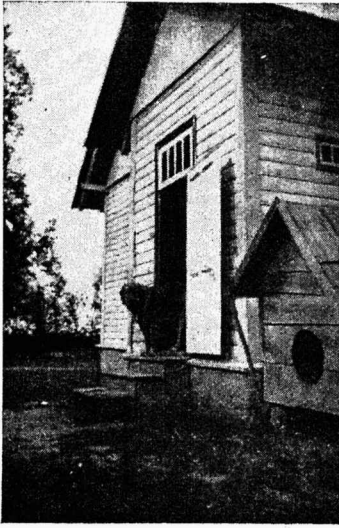
„Kuidas teile meeldib see rahu ja vaikus siin?“ küsime. „Olete ju nii harjunud lärmi ja jooksmisega koolis.“ Ei, proua Luigale meeldivat koguni väga elada vaikselt ja rahulikult. Kära koolis olevat teda alati hirmuga täitnud. „Ja ega siin nii rahulik olegi. Kogu aeg viibib siin külalisi ja võõraid, nii et elu ja inimesi on alalõpmata.“ Nii see on — proua Luiga ümber on ikka olnud elu ja inimesi; tema juba oskab enda ümber luua kodust ringi.

Pr. Luiga pärib meilt uudiseid koolist. Jutustame talle Vabariigi Presidendi vastuvõtust, mille vastu ta elavat huvi tunneb. Püüame jutustada talle midagi uut oma veel lühikesest ja võrdlemisi vähehuvitavast kooliajast. Maitsva kohvi, võileibade ja küpsiste saatel areneb jutt ladusasti. Snauts meie kõrval tunneb huvi singiviilude vastu, mida tema südamlikkude palvete peale oleme sunnitud talle andma.

Pr. Luiga huvitub õpetajatest, jutustab meile anekdoote neist ja küsib meie endi elu järele. Siis kaldub jutt päevaküsimustele, sõjale ja suhkrunäljale. Lõppeks tõuseme lauast.

Nüüd saadab ta meid suure korviga aeda teenija abil sõstraid korjama — tervitusena meie klassile. Korjame siis hoolsasti ja ei unusta ka oma suid ja taskuid.

On muutunud juba hämaraks, kui jõuame täidetud korviga tuppa. Laual põleb petrooleumilamp. Pr. Luiga seab

„Tuljak“ trepil.

korvi ja katsub selle raskust. Siis kostitatakse meid küpsiste ja õunamahhaga, ja proua Luiga hakkab meile jutustama põnevat röövlilugu. Ühel ööl ta olevat kuulnud Tuljakut haukumas ja verandaust avanemas, kuid kuna Tuljak

olevat varsti rahunenud, jäänud ta rahulikult lamama. Siis kuulnud veel summutatud pauk, millele järgnenud vaikus. Ja hommikul — hommikul leitud verandalt suur pussnuga, viinapudeli kork, kompvekipabereid ja taskulatern. Tegemist oli niisiis ainult ööhulkuritega — lõbutsejatega ja mitte sissemurdjatega.

Vahepeal on sisse astunud maja-härra, kes teatab, et meie jaoks olevat ette rakendatud hobune, et viia meid jaama. Riietume ja jätame jumalaga lahke pererahvaga. Meid varustatakse kahe vihmavarjuga, elektrilambiga ja korvitäie marjadega, ja pr. Luiga saadab meid südamlikkude tänusõnadega ja tervitustega välja. Täname teda kõige eest ja ronime õnnelikult vedruvankrisse. Ja kui aeglaselt sõrkiv hobune meid mööda hämarduvat teed viib jaama poole, vallutab meid võimas soov korrata õige pea oma külaskäiku.

Z. Kleimann ja J. Subbi.

Lia Estam.

Algav sügis.

**Sügis kooli toob elu ja tööd;
kõiki õhutab hariduspüüd.
Mõnigi koolist maha on jäänud,
sügis on uusigi nägusid toonud.**

**Koolis on kõik nii tuttav,
igaiüks kärmosti ruttav.
Ometi nagu tunduks,
et siin midagi puuduks.**

**Kuhu on jäänud me hõbepea,
hoolitsev ema, alati hea?
Vanadus viinud meilt tema,
aastad võtsid meilt teise ema.**

Kas mäletad?

Kui kaselehtedesse ilmuvad esimesed kuldsed täpid ja daaliate lehed muutuvad mustaks öökülma näpistustest, hakkad mõtlema möödunud suvele ja ootama uut. Tuhandeid pilte joonistub su silmade ette; mäletad hetki, mis paistavad kordumatutena, meeoleusid, mis tunduvad väärtuslikena, olukordi, mis veel mitmeid kuid hiljem suudavad täita sind õndsas rahuldusega — ja lootusi, lõpmatuid lootusi.

Siis mäletad kauneid kevadehommi- kuid, millal palja jalu matkasid kastemärjas rohus ja vaatasid silmi tõusvale päikesele, kõrvus helisemas tuhandete lindude häälightsused. Kumerad lepalehed läikisid õrna kastekatte all ja pärlikoormatud kasteheinad nõtkusid su sammude ees. Seletamatuid lootusi tundsid oma rinnas — ah, pidi järgnema päikeserikas päev.

Ja järgneski! Kuumalt kõrvetas päike su pruunistunud ihu, kui laisalt lameskelid murul ja silmi vidutades püüdsid jälgida pääsukeste lendu, kes majaräästas asuvast pesast tegid kaugeleulatuvaid ringe üle õue ja põldudegi. Valge ristikhein lõhnas su kõrval ja mesilane laskus koduse sumina saatel puhkenud õide. Kui magus rammestus liikmetes näis muutuvat tinaseks raskuseks, hüp- pasid üles ja söötsid jõkke, mis rahulikult ja nagu sind oodates liikus edasi piki põõsastunud kaldaid.

Kui päike jõudis puulatvadeni, tegid jalutuskäigu lepikusse, kus teadsid olevat maasikaid, ja lasksid rebida oma juukseid ja rõivaid taltsutamatuist lepaoksis. Edasi, edasi tungisid läbi tiheda võsa ja leidsid ikka uusi lagendikke, täis punetavaid marju. Lõpuks istusid sammaldunud kännule ja kuulasid kõrgete leppade latvades sahisevat tuult

ja kaugaid karjalaste hüüdeid. Eemal kukkus kägu — nii tuttavlik tundus see sulle, et oleksid meeleldi vastanud talle.

Õhk oli jahenenud, nüüd asusid teele kodu poole.

Majatrepil jäid veel peatuma, et heita viimast pilku oranž-kuldsele taevaser- vale, millele joonistasid siluette vanad jändrikud pajud ja kõrge, liigselt sihva- kas kuusk.

Trepil istumas leidiski sind kuu, kui ta katuse tagant esile tõi oma muheda näo, olles veel kahvatu helesinisel tae- val, kuid teadlik pikast toredast ööst, millal ta võis mängida varjudega vanas õunapuuaias madalale laskunud oks- tega puude all.

Jaa — oli võimatu minna tuppa sellisel ööl. Pidid avama väikese kriiksuva värava ja järgnema aeda kuu kutsele. Seal ta rippuski õunapuuksas — näoga kui ümmargune pilge. Jonnakalt püüdsid mitte vaadata tema muigavasse ovaali. Sõstrapõõsastest kuuldus sahi- nat — näisid ärkavat tondid ja vaimud. Maja sõjakas valvur laskis kuuldavale venitatud sissejuhatuse ja hakkas hoogsalt haukuma. Kusagilt eemalt vastas talle teine tuttav häälightsus, muidu oli kõik vaikne. Vaadates liikumatult pi- medusse võisid kuulda ja tunda oma südant löömas.

Mingi sundus näis pidavat sind pai- gal, mingi jõud näis veetlevat sind kau- gusse, mida veel vaevalt määritles kol- lane vine taevaserval. Hinge kinni pi- dades toetusid vanale tarale, kuulates rukkiräägu hüüdu kaugemalt ja rohu- tirtsude saagimist niiskes rohus.

Varsti liikusid üle õue ja lähenesid laudale. Kõik magas. Kuuldus veiste ra- hulikku närimist ja lammaste korrapä-

Jahimees.

Inglise keelest tõlkinud ja lühendanud Zoja Kleimann.

Suures orus elas kord jahimees. Päevast päeva ta käis metsas küttimas. Ühel niisugusel käigul juhtus ta suure järve kaldale. Ja kuna ta kõrkjates seistes lindude tulekut ootas, langes ta peale suur vari, mille peegeldust ta nägi veepinnal. Ta vaatas ruttu üles, kuid vari oli kadunud. Teda valdas põlev soov näha seda veel kord ja ta veetis oodates kogu päeva. Öö tuli, kuid varju polnud kuskil. Siis sammus ta tujutult ja vaikides koju. Ta seltsilised pärisid ta kurbuse põhjust, kuid ta ei vastanud neile midagi. Ta istus üksi ja mõtiskles. Ainult oma sõbrale ta jutustas: „Nägin täna midagi, mida ma kunagi varem ei ole näinud — tohutu valge lind, hõbedaste laialilaotatud tiibadega hõljumas igavesti sinetavas taevas. Sellest hetkest peale põleb minu rinnas suur tuli. See oli vaid kuma, valguse peegeldus veel, kuid nüüdsest peale ei soovi ma midagi muud siin ilmas kui omada seda.“

Ta sõber naeris.

„See oli vaid vees mängiv päikesekiir või sinu enda vari. Homme oled sa selle juba unustanud.“

Kuid homme ja homme ja igapäev hulkus jahimees üksi.

raseid hingetõmbeid. Aeg-ajalt ohkas mõni lehm, ja sulle tundus, nagu oleks ta avanud sellega oma hinge. — Kõlksatas üks kett, kanalast kuuldus kabinat.

Hiilisid üle õue, saatjaks sabaliputav ja vaikides meelitav koer, ja pugesisid hilju voodi.

Kas mäletad päevi samasuguseid kui need? Olid ilusad päevad!

Juta Subbi.

„Mis tal viga on?“ pärisid ta seltsilised.

„Ta on hull,“ ütles üks.

„Ei, kuid temaga on lood hullemad,“ ütles teine; „ta ütleb olevat näinud midagi, mida meie ei tundvat, ja tahab end sellepärast imetleda lasta.“

„Laskem ta olla,“ ütlesid kõik.

Ja nii jalutas jahimees üksi.

Ühel ööl, kui ta varjude vahel jalutas, nutva ja murtud südamega, seisis tema ees vana mees, suurem ja jõulisem kui ükski inimesepoeg.

„Kes sa oled?“ küsis jahimees.

„Olen Tarkus,“ vastas vana mees, „kuid mõned hüüavad mind Mõistuseks. Olen veetnud kogu oma elu siin orgudes, kuid mind võib näha ainult raskesti kannatanud inimene.“

Ja jahimees nuttis.

„Oh, sa oled elanud siin nii kaua, ütle mulle, mis lind see oli, mida ma nägin suurena ja metsikuna. Nad tahavad mind uskuma panna, see olevat ulm, minu enese vari.“

Vana mees naeris.

„Tema nimi on Tõde. See, kes on teda korra näinud, ei suuda kunagi rahuneda. Surmani ta igatseb teda.“

Ja jahimees nuttis.

„Oh, ütle mulle, kust võin ma teda leida?“

„Sa pole veel küllaldaselt kannatanud“, ja ta läks ära.

Siis jahimees võttis põuest Ettekujutuse süstiku ja keris sellele oma soovide lõnga; ja kogu öö ta punus võrku.

Hommikul ta laotas kuldse võrgu maapinnale ja viskas sellele Kergeusklikkuse teri. Esimesena tuli lumivalge sinisilmaline lind ja laulis: „Inimlik Jumal! Inimlik Jumal!“ Teisena tuli must ja müstiline lind, mustade põlevate sil-

madega, mille pilk puuris hingepõhjani ja ta laulis vaid: „Surematus!”

Ja jahimees embas neid mõlemaid ja ütles:

„Need kuuluvad kindlasti Tõe suur-sugusesse perekonda.”

Siis tuli roheline kiledahääleline lind, kelle hüüd sarnanes laadakäraga: „Kättemaks pärast surma!”

Ja jahimees ütles:

„Sa ei ole nii õilis, kuid sa oled siiski õilis.”

Inimesed kogunesid ümber lindude puuri: nad tantsisid ja laulsid.

„Kindlasti on Tõde nende hulgas,” arvas jahimees ja oli õnnelik.

Kuid ühel päeval ta kohtas jälle Tarkust.

„Nii mõnigi mees,” lausus ta, „on kuldunud võrku Tõele, kuid ta pole teda leidnud. Tema jalgu ei hoiata soovide võrgud. Nendes orgudes ta ei suuda hingata. Sinu püütud lindude nimi on Vale. Nad on armsad ja ilusad, kuid siiski valed. Tõde ei tunne neid.”

Ja jahimees nuttis.

„Pea ma siis istuma, kuni mind neelab see igatsus?”

„Kuula, ja kuna oled palju kannatanud ja nutnud, ütlen sulle, mida ma tean. See, kes tahab otsida Tõde, peab hülgamma need ebausklikkuse orud. Üksi peab ta rändama Absoluutse Loobumise Maale; ta peab elama säääl, ta peab vastu panema kiusatusele, tema ette kerkivad Tõelisuse mäed; ta peab neidpidi üles ronima, nende taga asub Tõde.”

„Ja ta hoiab teda kõvasti, ta hoiab teda kümne küünega!”

„Ta ei näe iialgi Tõde!”

„Kas pole mingit lootust?” oigas jahimees.

„Siiski!” vastas Tarkus. „Nii mõnigi on märke roninud ja seal kinni püüdnud Tõe poolt visatud valge sulle. Ja kui neid sulgi on palju püütud ja nad

nööriks kootud ja võrguks punutud, siis tuleb Tõde ise.”

„Ma lähen,” lausus jahimees tõustes. Tarkus peatas teda.

„Pea meeles, kes neist orgudest lahku, ei pöördu siia enam kunagi tagasi. Ta võib seitse ööd ja päeva verepisa-raid nutta, kuid ta ei pääse siiski tagasi. Kes läheb, läheb vabatahtlikult. Tema töö on tema lunastus.”

„Ma lähen, kuid ütle mulle millise tee ma pean valima?”

„Mina olen Kogemuse laps,” vastas mees, „mina võin vaid käidud teid mööda kõndida. Neis mägedes on väheseid jälgi. Igaüks valib endale ise tee. Minu häält ta enam ei kuule. Ma käin tema kannul, kuid mitte kunagi tema ees.”

Tarkus kadus.

Jahimees läks. Ikka edasi ta kõndis ja varjud tema ümber muutusid järjest pikemaks. Ta seisis nüüd selle maa äärel, kus valitseb pimedus. Ta kobas kätega teed, kuid iga puudutatud oks murdus ja maa oli kaetud sütega. Ta vajus iga sammuga, igakord hõlmas teda suitsupilv ja tema ümber oli öö. Ta peitis näo kättesse ja istus, et oodata valgust.

Tema südames oli samuti öö.

Soost tõusis paks udu. Sadas tasast vihma. Ta süda töötas aeglaselt, ta liikmed oli tuimad ja näis, nagu lahkuks elu temast. Siis äkki nägi ta kaugusest tantsides lähenevat kaht sätendavat tulukest. Ta tõstis pea, et neid näha. Ikka lähemale, ikka lähemale tulid nad. Nad olid soojad, heledad; nad olid tuli. Viimaks seisatusid nad tema ees. Ühe sädeme keskusest vaatas talle otsa naerev naisenägu, käharate kuldjuuste ja lohukestega põskedes. Teise südames sädeles purpurne veiniklaas.

„Kes te olete?” küsis jahimees, „kes te tulete mu juurde sellest pimedusest?”

„Oleme kaksikud Meelelisus,” vastasid nad. „Meie isa nimi on Inimlik Loo-

mus, ja ema nimi on Küllastus. Me oleme nende orgude ja jõgedega ühevanused. Me oleme sama vanad nagu esimene mees; kuid meie ei sure kunagi," ja nad naersid.

„Oo, lase ma panen oma käsivarred su ümber," anus esimene; „nad on pehmed ja soojad. Sinu süda on külmunud, kuid mina sulatan ta. Tule, tule!"

„Ma valan oma kuuma elu sinusse," meelitas teine, „su liikmed on surnud, kuid mina elustan nad. Tule, tule!"

„Tule ja järgne meile!" nad hüüdsid; „suursugusemaidki südameid kui sinu, on siin istunud ja oodanud, ent nad tulid siiski meiega. Kõik muu on pettus, ainult meie oleme tõelisus. Tõde on vari; ebausud orud on väljamõeldis; maa on tuhk, puud on raagus, kuid meie elame. Tule!"

„Jah, miks peaksin siin surema üksi? Teie olete soojad, teie sulatate minu vere," ja ta sirutas oma käed nende järele. Kuid siis kerkis ta ette kujutus ajast, mida ta armastas, ja ta käed langesid.

„Tule, tule meiega!"

„Teie elustate mind, kuid te ei suuda mulle anda, mida soovin. Minge! Ootan siin, kuni suren."

Ta peitis näo kätte ega kuulnud nende meelitusi. Kui ta üles vaatas, nägi ta horisondil kahte väikest kaduvat tähte.

Pikk, lõputa pikk öö jätkus. Äkki nägi ta hääbuvat valgust enda eel. Ta järgnes sellele ja nägi taevani ulatuvat mäge. Mitu jalgrada viis märke. Ta valis kõige õigema. Mõned päevad, mõned nädalad, ja ta on tipus. Ta püüab terve sületäie sulgi, ta koob võrgu ja omandab Tõe.

Võit käis ta eel. Kuid varsti muutus jalgrada kitsamaks. Pahemal ja paremal kerkisid kaljud ja mustavad kuristikud. Siin-sääl nägi ta valget luud helkimas. Tee muutus vähemnähtavaks. Mõni

üksik nähtav jälg, siis ta kadus. Meeleheitlikult ta rajas endale teed. Tema ümber oli udu ja üle tema kerkisid hiiglaslikud mäed. Ta viskus maha ja kui ta tõusis, oli ta nagu valge. Vaikides jätkas ta oma tööd. Ja aastad möödusid: ta luges neid oma süstikuga taotud astmete järele — mõni üksik aastas — mõni üksik. Öösiti, kui hämarus andis maad pimedusele, ta nägi kuristikus mõnitavat lõusta.

„Lõpeta oma töö, sina üksik mees!" ütles see.

„Ma ei või. Kui ma momendikski peatuksin, te võidaksite minu," vastas ta, ja lõust kadus.

„Vaata alla," kõneles lõust jälle, „näed sa valgeid luid. Sama vapper ja tugev mees nagu sina, ronis siia üles. Ta vaatas alla. Ta nägi, et ta kunagi ei saavuta Tõde, kunagi ei näe teda. Ja ta heitis maha, et puhata. Ta uinus. Sa pole enam üksi, kui uinud, su käed ja su süda ei valuta, kui sa magad," ja lõust näitas irvitades hambaid.

„Ma olen hüljanud kõik, mis on mulle olnud armas; ma olen tulnud siia pimeduse maale; ma olen vastu pannud kiusatusele; ma olen üksi töötanud — kas selleks, et anduda nüüd teile?"

Ta naeris metsikult ja Meeleheite käskjalad kadusid, sest vahva mehe naer on nende surm.

Kuid nad ilmusid uuesti.

„Kas sa tead, et su juus on valge ja et su käed värisevad? Kui sa jõuad sellele astmele, siis sa jääd ka sinna. See on su viimane."

„Ma tean seda," vastas jahimees ja jätkas oma tööd.

Vanad kõhnad käed purustasid kive õige vaevaselt. Mehe jõud ja ilu oli kadunud.

Kortsunud ja koltunud nagu vaatas viimaks üles. Ta nägi pilvedeni ulatuvaid mägesid, kuid tema töö oli tehtud.

Vana jahimees ristas käed ja istus.

Tema puhkeaeg oli käes. Tema ümber oli paks udu. Ainult hetkeks kadus see ja surija silmad heitsid pilgu üle kodu-oru ja -aasade. Ta kuulis oma seltsimeeste naeru ja laulu. Suured pisarad veeresid ta põski mööda alla.

„Need ei sure üksinda,“ lausus ta ja nuttis.

„Ma olen orjanud, olen aastaid töötanud, kuid ma ei ole teda leidnud. Ma ei ole puhanud, ma ei ole kahelnud, kuid ma pole teda näinud ja mu jõud on otsas. Kuhu mina väsinuna langen, tulevad teised noored ja värsked. Nad tulevad astmeid mööda, mida mina olen raiunud. Nad ei tunne mu nime, nad

naeravad mu kohmakat tööd, nad neavad, kui mõni aluskivi veereb, kuid nad saavutavad tipu — ja minu läbi. Nad leiavad Tõe — ja see on minu töö.“

Pisarad veeresid tursunud laugude alt. Kui nüüd Tõde ta pea kohale oleks ilmunud, ta poleks teda näinud. Surmaudu kattis ta silmi.

„Mu hing kuuleb nende õnnelikke samme,“ rääkis ta, tõstes väriseva kää silmade ette.

Õige aeglaselt liugles valgest taevast läbi vaikse õhu midagi valget, pehmet. Liugles, liugles, liugles. Tasa ta langes sureva mehe rinnale. Jahimees tundis seda oma käes. See oli Tõe sulg.

Zoja Kleimann.

Rivaal.

Ta oli minu rivaal.

Ja ma ei sallinud teda.

Mina käisin paremal pool teed, tema jalutas pahemal.

Mina jooksin ja temal oli aega küllalt.

Mina anusin, kerjasin ja tema tõstis ülbeelt pead.

Mina tegin lollusi, tema oli alati tark.

Mina käskisin ja samas ütles tema „palun“.

Mina rääkisin, tema oli vait.

Mina nutsin, kuuldes tema kõlavat naeru.

Ma karjusin ja tema ristab palveks käed.

Ma olin väsinud; oma jõudu ta mulle ei andnud.

Mina lõin ja tema sidus need haavad. Ja kui ma võitlusest raugenult uinusin, siis valvas tema.

Ta tegi kõik mulle risti vastu.

Ta ilmus vaid selleks, et olla kontrast.

Ta jälgis mind ja ei märganudki mind.

Ta ei võidelnud minuga, sest ta oli tugevam.

Ta oli kõikjal ja siiski ei kuskil.

Ta oli see, mis mina ei olnud.

Ta oli täiuslik naine, kuid teda polnudki.

Ta oli mu hirmunud aju viirastus.

Ta oli — mina ise.

Õpperaamatuid

tarvitatuid ja uusi ning muid õpilase koolitarbeid, suurimas valikus kõige soodsamate hindadega ostate alati

F. Vanatalu ärist

Tartu, Võidu 11. Telef. 23-97

Ostan ka tarvitatud õpperaamatuid.

Sügis- ja talvehooajaks

suurimas valikus kodu- ja välismaa

uudisriideid

Koolivormiriideid, mantli-, palitu-
ja ülikonnariideid. Peale selle

moodsaid valmis ülirõivaid:

mantleid, palituid ja ülikondi.

Parim materjal. Mõõdukad hinnad.

F.-ma M. Jänes

TARTU, KAUBAHOOV 8-9-10-11-12. Kõnetr. 25-91.

Tartu Linnapank

Tartus, Raekojas.

Telefonid 22-32 ja 31-32.

Võtab raha hoiule jooksvale
arvele, kindla tähtaja peale ja
kuude viisi. Annab laenusid.
Ostab ja müüb väärtpabereid.
Müüb Riigi klassiloterii pileteid.
Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Korrespondendid kõigis kodu-
maa linnades ja rahvarikka-
mates kohtades maal.

Saadaval hoiukarbid.

Valmistame

igasuguseid trüki-
töid maitsekalt

osaühing

K. MATTIESENI TRÜKIKODA

Tartu, Vallikraavi 4,
Tel. 24-80, 24-97 Pk. 46.

Paul Lall - TARTU

Võidu t. nr. 13, tel. 4-79.

Elektrotehnika kaubad ja seaded

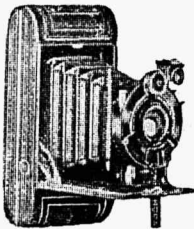
Suurim valik moodsaid ja
maitsekaid elektri lae- ja
laualampe ja igasuguseid
elektrivalgustuse klaase.

KARL HAUPT

Sadulsepa peennaha õppetöökoja kauplused

Tartus, Võidu tän. 1, telef. 34-31
Tallinnas, Harju 39, tel. 412-19.

Täiuslikem fotoaparaa-
tide ja fototarvete ladu.

U/ü. „ROTA“ - TARTUS
Suurturg 3, tel. 37-46.

PAGARI- JA KONDIITRIÄRI

P. Pottsepp

Tartu, Ülikooli 34, tel. 32-79.

FOTO-ATELJEE

H. RIEDEL

TARTU, ULIKOOLI 36.

PORTREED
GRUPID
REKLAAMFOTOD
LAVAPILDID

JUNO

iluhoid elegantsel
naisele!

A/S. PROVIISOR JULIUS LILL

Igasuguseid koolitarbeid

ilukirjandust

nahkesemeid

kohvreid

sobivaid kinke

j n e. j n e.

pakub suures valikus

„Koolivara“

Võidu 10, Tartu.

Tel. 28-29.

OSAÜHING

„ILUTRÜKK“

TARTU, VÕIDU 30, Tel. 20-75, 21-14

RAAMATUTRÜKK
LITOGRAAFIA
KIVITRÜKK
OFSETTRÜKK
FOTOLITOGRAAFIA
TSINKOGRAAFIA
KÕITEKODA

TALLINNA
ESINDUS

KINGA 6/8, TEL. 438-37

A. REINHOLD

Raamatu- ja kirjutustarveteäri

Tartus, Suurturg 12.

Kullasepa, kellaäri ja tööstus

E. HERBST

Tartu, Uueturu tän. 7.

Telefon 37-68.

KULLASEPP

V. TIIDO

Tartu, Aleksandri tän. 6
Telefon 19-64

FOTO-ATELJEE

Lui Keiisa

Tartus, Tähe tän. 41 Kõnetr. 29-90

Suures valikus:

Sukki: siid, fil d'écosse ja villaseid.

Pesu: siidi, radiana ja villast.

Kindaid: nahk, trikoo ja villaseid.

Vihmavarje, siidi ja puuvill.

Käsitöölõngu D. M. C.

Kõiksugu villaseid jasiidlõngu kudu-
mis- ja käsitööde jaoks.

FIRMA

J. & R. Raudsepp

Tartu, Võidu tän. 5.

Just see õli
mu ammune
SOOV

Õpilased!

Nagu varem, nii ka nüüd
seisab Teie teenistuses

„Postimehe“
raamatukauplus
Tartu, Suurturg 16.

Ühegi eestlase laual ei puudu meie väärtteosed.

Eesti Rahvaleksikon.

Ilmub 10 vihkus, iga vihk vähemalt 100 lk; kokku üle 1000 lk. u. 30.000 artikliga.

ETTETELLIMISHIND:

kohemaksetavas rahas kr. 11.—
vihkude kaupa makstes kr. 15.— (iga
vihu ilmumisel kr. 1.50).

O. Lutsu kogutud teosed.

Ilmuvad 30 köites, kokku u. 10.000 lk. Seni ilmunud 15 köidet.

ETTETELLIMISHIND:

korraga makstes kr. 60.—, osade viisi
kr. 75.— (tellimise andmisel kr. 7.50
ja iga köite ilmumisel kr. 2.25)

Üleni linares köites ja eriti heal paberil:
korraga makstes kr. 90.—, osade viisi
kr. 105.—, (tellimise andmisel kr. 7.50
ja iga köite ilmumisel kr. 3.25).

**Fr. Tuglase
kogutud novellid.**

Ilmub 3 köites kokku u. 1000 lk.

ETTETELLIMISHIND:

nummerdatud väljaanne autori nimikirjutisega kr. 10.—, harilik väljaanne kr. 7.50, osade viisi makstes kr. 8.50 (tellimise andmisel kr. 2.50 ja iga köite ilmumisel kr. 2.—). Köidet. kr. 3.— kallim.

**Marie Underi
kogutud teosed.**

Ilmub luksuspaberil 3 köites.

ETTETELLIMISHIND:

kohemaksetavas rahas kr. 9.—, osade viisi makstes kr. 10.— (tellimise andmisel kr. 4.— ja iga köite ilmumisel kr. 2.—).

O. - Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“

Tartus, Kastani 38. Tel. 22-66. Raamatuk. Rüütli 11. Tel. 38-22. Posti jooksev arve 2232.

ÜHISTEGELIK KINDLUSTUSSELTS

„EESTI“

ASUT. 1907. A.

KODUMAA SUURIM ÜHISTEGELIK || TASUTUD KAHJUSID
KINDLUSTUSETTEVÕTE || ÜLE KR. 4.000.000.-

VALITSUS: TARTUS, SUURTURG 8.

ÜHISPANK

TARTU EESTI LAENU- JA HOIU-ÜHISUS

ESIMENE EESTI ÜHISPANK

Tartus, Suurturg 14, omas majas.
Telefoni keskjaam 42-60.
Asutatud 1902. a.

Noortele nägusad hoiukarbid.

Kes senti ei hoia, see kroonini ei jõua.

PRII REISU VÄLISMAALE

JA TEISI VÄÄRTUSLIKKE AUHINDU

OMANDAVAD NEED ÕPILASED,
KES VÕTAVAD OSA

K.-Ü. „LOODUSE“

ÕPILASTEVAHELISEST
RAAMATUKOGUDE
VÕISTLUSTEST

KUI TEIL ON RASKUSI ÕPPÉ-
AINETE ETTEVALMISTAMISEL,

KUI TEIE EI TEA MÕNEDE SÕNADE
TÄHENDUST VÕI KIRJAVIISI,

KUI TEIE SOOVITE TÄIENDAVAD
SELGITUSI KUULDUD MÕISTETELE,

SIIS SOETAGE ENDALE

20-SENDISTE OSAMAKSUDEGA

K.-Ü. „LOODUSE“

VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA

LÄHEMAID ANDMEID KÜSIGE K.-Ü. „LOODUSELT“ TARTUS, ÜLIKOOLI 18
VÕI KOOLIJUHATUSELT.

Meie suurlaost leiate alati parima häädusegaga kaupu:

Raadioaparaate:

Philips, Blaupunkt, T. T. Vabrik, Are jne.

Fotoaparaate:

Zeiss, Voigtländer, Balda jne. Fotopaberid ja filmid.

Elektritarbeid:

triikraudu, elektripliitiseid, elektrikülmetuskappe jt.

Kirjutusmasinaid:

Hermes, Remington, Torpedo.

Arvufusmasinad:

Brunsviga-Miira.

Soodsad maksutingimused.

K/M

WIENNAID IRUUS

TARTUS, KAUBAHOOV 20, 21. TELEFONID: 32-92, 36-92.

Osakonnad: Valgas, Vabaduse 15, tel. 170. Petseris, Vabaduse 7, tel 160
Esindused kogu Lõuna-Eestis.

